

Отже, дисперсійним аналізом доведено суттєвий вплив лінійної належності та технології вирощування на мінливість розвитку живої маси кролів породи сріблястий за період раннього онтогенетичного розвитку.

Таким чином, на основі проведених досліджень виявлено типологічні відмінності у кольорових ліній кролів породи сріблястий. Найбільше вони проявляються при вирощуванні кролів за еко-технологією.

Список використаних джерел:

1. Аксьонов Є.О. Розвиток кролівництва в Україні та світі (оглядова) / Є.О. Аксьонов // Науково-технічний бюлетень ІТ НААН. – 2017. – № 116. – С. 15–21.
2. Вакуленко І. Відродження галузі кролівництва в Україні / І. Вакуленко, Д. Микитюк, І. Лучин // Тваринництво сьогодні. – 2013. – № 6. – С. 65–67.
3. Гончар О. Селекція у кролівництві: все автоматизовано / О. Гончар, Є. Шевченко, О. Гавриш // Агробізнес сьогодні. – 2013. – № 5. – С. 51.
4. Гуменний М. Ф. Ускорение селекции с использованием комбинированной оценки по потомству / М. Ф. Гуменний, Г. И. Рошкован // Актуальные проблемы производства свинины. – Кишинев, 1990. – С. 42–46.
5. Коцюбенко Г.А. Науково-практичні методи підвищення продуктивності кролів : монографія / Г.А. Коцюбенко. – Миколаїв : МНАУ, 2013. – 191 с.
6. Коцюбенко Г.А. Обґрунтування ефективної системи селекційних методів та технологічних підходів підвищення продуктивності в галузі кролівництва : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра с.-г. наук : спец. 06.02.01 «Розведення та селекція тварин» / Г.А. Коцюбенко ; НААН України, Ін-т розведення і генетики тварин. – Чубинське : МНАУ, 2014. – 40 с.
7. Лучин І.С. Економічна ефективність виробництва кролятини залежно від генотипу // Сільський господар. 2005. № 11-12. С. 9-11.
8. Яблонський В.А. Біотехнологічні і молекулярно-генетичні основи відтворення тварин / В.А. Яблонський, С.П. Хомин, В.І. Завірюха та ін. – Львів: «Афіша», 2009. – 217 с.

УДК 543.97:635(477)

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ОВОЧІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

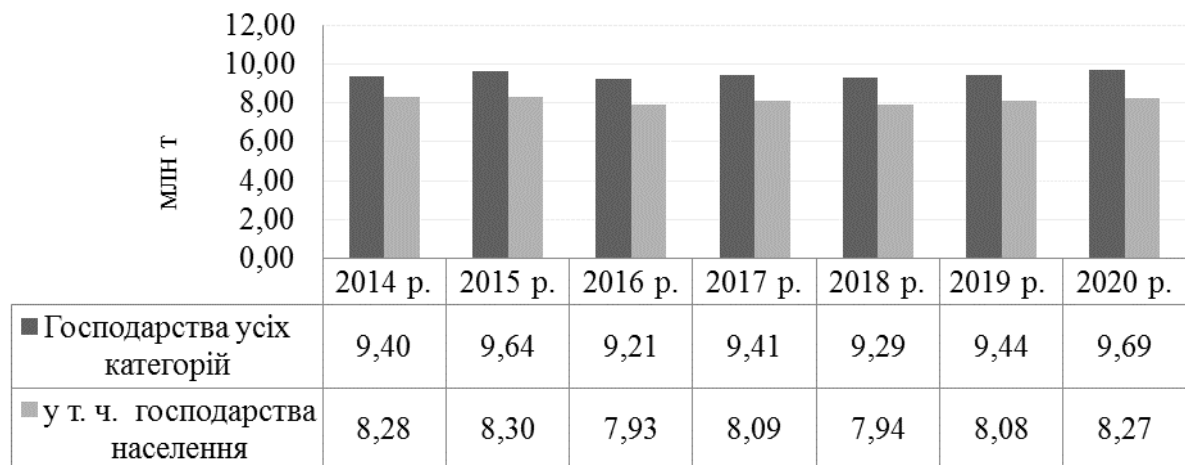
Лесік І.М., канд. екон. наук, доцент
e-mail: lesik@mnau.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Однією з об'єктивних передумов вивчення тенденцій та перспектив розвитку овочівництва в Україні є формування національної продовольчої безпеки, яка має гарантувати населенню країни наявність якісної овочевої продукції, як носія вітамінів, мінералів та клітковини, для забезпечення здоров'я нації. Галузь овочівництва має свою специфіку та потребує значної уваги до закінченого операційного циклу, який не обмежується тільки вирощуванням продукції а вимагає від виробника знаходити можливості для

зберігання, сортування, пакування, транспортування та збуту продукції кінцевому споживачу. Конкурувати на ринку сільськогосподарської продукції з комерційними культурами, серед яких кукурудза, пшениця, соняшник та інші культури, галузі овочівництва досить складно, тому перспективи щодо її розвитку можуть залишатись не реалізованими. Актуальність даної теми вимагає проведення аналітичної оцінки стану овочівництва та визначення перспектив її розвитку.

Вивчення сучасного стану галузі овочівництва почнемо з динаміки валового збору овочевих культур на початок 2014-2020 рр. (рис.1).

Рис. 1. Виробництво овочів за категоріями господарств

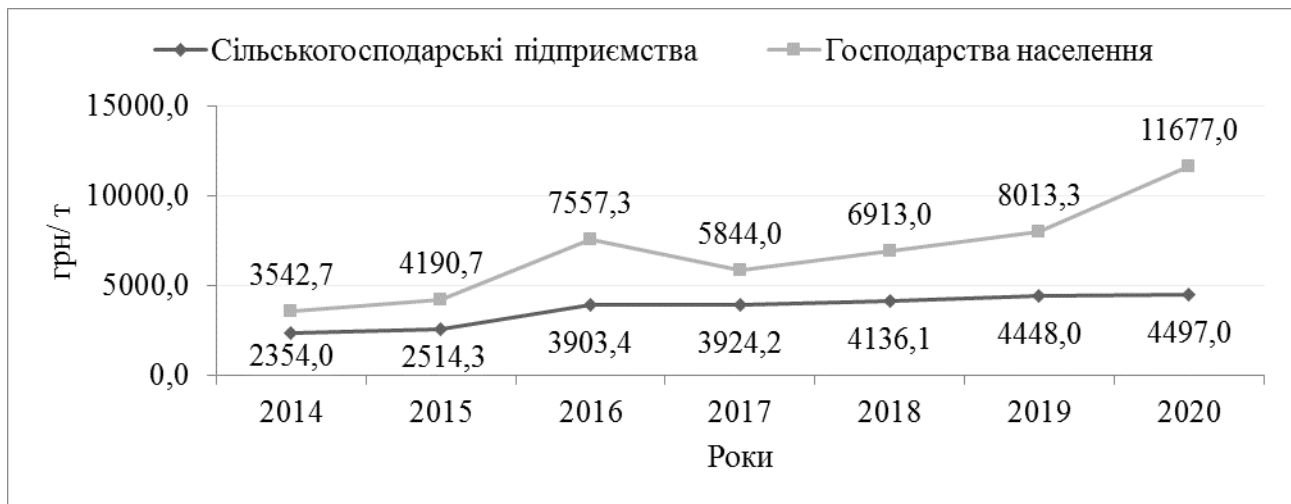
Джерело: побудовано за даними державної служби статистики України [1]

У своїх ранніх роботах ми давали оцінку перерозподілу частки суспільного та приватного сектору, який відбувся під впливом ряду факторів, зокрема через «відсутність централізованої заготівельної системи, застарілої матеріально-технічної бази, високі ціни на паливно-енергетичні ресурси, диспаритет цін на засоби виробництва, високий рівень імпортової залежності у засобах виробництва» [2,3]. За наведеними даними переважаюча тенденція зберігається за господарствам населення, яким належить 85,0-88,0 % від загального обсягу вирощених овочів.

Досліджуючи динаміку рівня цін, слід відмітити, що на початок 2020 р. ціни на овочі, реалізовані господарствами населення, за весь досліджуваний період були найвищими. В порівнянні з 2019 р. ціна зросла на 45,7% а порівняно з 2017р. в два рази (рис.2).

Проте ціна реалізації овочевих культур сільськогосподарськими підприємствами за 2018-2020 рр. залишається на рівні 4-4,5 тис. грн, яка є значно меншою порівняно з ціною реалізації господарствами населення.

За статистичними даними [5] тенденція щодо рівня споживання овочів та баштанних продовольчих культур на 1 особу в Україні з 2016-2020 рр. коливається в межах 160-165 кг на рік, що менше на 217 кг за рівень споживання у Китаї (377 кг) на початок 2018 р., але більше за показник Польщі (126 кг), США (113 кг) та багатьох інших розвинених країн.

Рис. 2. Середні ціни на овочеві культури, реалізовані підприємствами та господарствами населення, грн/т

Джерело: побудовано за даними державної служби статистики України [4]

Ключовим питанням аналітичної оцінки залишається вивчення напрямів збуту овочевої продукції, які в наслідок торгівельних обмежень, пов'язаних з всесвітньою пандемією через COVID-19, значно звузились та поставили виробників перед новими викликами. Діджиталізація для аграрного сектору і зокрема для галузі овочівництва відкрила Інтернет площадки, як альтернативний канал збуту продукції з крос-продажем, механізм якого сприяв зростанню середнього чеку. Проте не для всіх товаровиробників даний спосіб став альтернативним варіантом, через відсутність цифрових навичок. В цілому, через зменшення купівельної спроможності, найбільший попит у споживачів в цей період зберігається за овочами «борщового набору» або за доступними районованими овочевими культурами.

Узагальнюючи проведену аналітичну оцінку можна зробити висновок, що обсяги вирощеної продукції за весь досліджуваний період залишаються майже на одному рівні, при цьому основне виробництво овочів зосереджене в господарствах населення. Ціна реалізації овочевих культур господарствами населення протягом останніх років суттєво збільшилась, на відміну від ціни реалізації сільськогосподарських підприємств. Рівень споживання овочів та баштанних продовольчих культур, серед основних продуктів харчування населенням України у розрахунку на 1 особу з 2016р. по 2020 рр., знаходиться в межах 160-165 кг на рік. Такий рівень споживання овочів в Україні, в цілому, може конкурувати з багатьма країнами, показники яких, є значно нижчими. Виклики світової пандемії загострили проблеми збуту господарствами населення овочевої продукції. Зменшення попиту на продукцію овочівництва зумовлено перш за все зниженням купівельної спроможності населення. Для виробників обмеженими залишаються можливості експорту продукції, через недостатню якість, обмежений асортимент, відсутність зручної для споживача упаковки, та доставки. Остання потребує формування комунікативних каналів, цифрової грамотності, розвиненої інфраструктури тощо.

Можливості реалізовувати вирощену продукцію настільки ефективно, щоб можна було досягти максимальної економічної вигоди, потребує формування гуртових партій, що є тим перспективним напрямом, який може задовольнити потреби не тільки внутрішнього ринку а й сформувати експортні поставки, з огляду на значну нестачу овочевої продукції на світовому ринку, «зважаючи на фактори розвитку сучасного суспільства, серед яких рівень задоволення базових потреб людини у продуктах харчування вимірює Індекс соціального прогресу» [6]. Пошук перспективних напрямів розвитку потребує подальшого вивчення всебічних аспектів галузі овочівництва, серед яких: екологічно орієнтоване виробництво, покращання якості продукції, поглиблення кооперації, формування стійких каналів збуту та низку інших, які можуть бути складовою комплексного підходу на шляху до раціонального поєднання виробництва, переробки, зберігання та реалізації овочів за участі держави.

Список використаних джерел:

1. Рослинництво України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 183 с.
2. Лесік І. М. Формування і функціонування ринку продукції овочівництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами, (за видами економічної діяльності)» / І. М. Лесік. Миколаїв, 2014. 25 с.
3. Лесік І.М., Валуєв В. Аналітична оцінка обсягів овочевої продукції в Миколаївській області. Сборник научных трудов SWorld, 31(2), 2013. 63-68.
4. Сільське господарство України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 230 с.
5. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 60 с.
6. Лесік І. М. Соціально-економічні аспекти розвитку суспільства. Вісник аграрної науки Причорномор'я, (4), 2018. 11-17.

УДК 331.101.26:338.43

**ЗНАЧЕННЯ ЕТИКО-МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ
ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРА
У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА**

Марущак О.В., канд. філос. наук
e-mail: a.marushak@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Спираючись на багатовіковий досвід людства можна впевнено стверджувати, що на будь-якій стадії історичного розвитку суспільства виробничий процес передбачав зацікавленість людини у праці. Щоб сформувати зацікавленість робітника у праці необхідно його певним чином